

<i>Sygn. akt</i>	<i>III AUa 1382/13</i>
------------------	------------------------

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **26 marca 2014 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Barbara Gonera (spr.)
	Sędziowie:	SSA Janina Czyż SSA Marta Pańczyk-Kujawska
	Protokolant	st.sekr.sądowy Elżbieta Stachowicz

po rozpoznaniu w dniu **26 marca 2014 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **J. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o wysokość emerytury

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku **Sądu Okręgowego wP.**

z dnia **13 września 2013 r.** sygn. akt **III U 892/13**

o d d a l a apelację.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 marca 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. dokonał waloryzacji od 1 marca 2013 r. przysługującej wnioskodawcy J. P. emerytury. Wysokość zwaloryzowanej emerytury ustalono na kwotę 1.564,37 zł. Równocześnie zmniejszono świadczenie z powodu potrącenia należności alimentacyjnych o kwotę 287,50 zł oraz o kwotę przekazaną do depozytu tj. 391,09 zł. Do wypłaty, po odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne, pozostała miesięcznie kwota 630,99 zł.

W podstawie prawnej decyzji powołano ogólnie przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 153 z 2009 r. poz. 1227 ze zm.). W uzasadnieniu zaś wskazano, że wysokość zwaloryzowanej emerytury ustalono przez pomnożenie kwoty świadczenia ustalonego na dzień 28 lutego 2013 r. tj. 1.504,20 zł przez wskaźnik waloryzacji 104,00%. Ustalona kwota zwaloryzowanej emerytury w wysokości 1.564,37 zł stanowi podstawę opodatkowania. Zaliczka na podatek dochodowy to kwota 114,- zł, a składka na ubezpieczenie zdrowotne to 140,79 zł (w tym 121,24 zł odliczane jest od podatku, a 19,55 zł odliczane jest od świadczenia).

W odwołaniu z dnia 22 maja 2013 r. wnioskodawca J. P. wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji w części dotyczącej zmniejszenia świadczenia poprzez prawidłowe przeliczenie dokonywanych potrąceń.

W uzasadnieniu wnioskodawca podał, że w przepisach art. 139- 141 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wyraźnie wskazano, ile i jakich potrąceń można dokonywać. Określono też kolejność do konywanych potrąceń, m.in. jeśli występują w zbiegu z potrąceniami należności alimentacyjnych. W jego ocenie wszystkie potrącenia powinny być dokonywane po odliczeniu podatku dochodowego (18%) oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne. Wnioskodawca podnosi, że błędne jest stanowisko organu rentowego, który uważa, że w potrącaniej kwocie nie ma podatku i potrąca dodatkowo podatek, co prowadzi do dalszego potrącania świadczenia ponad kwotę wolną od zajęcia i w rezultacie dochodzi do przekroczenia dozwolonej kwoty potrąceń. Na podstawie swoich wyliczeń wnioskodawca ustalił, że w jego sprawie organ rentowy dokonał faktycznie potrącenia 73,47% należnej mu emerytury.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Przemyślu wyrokiem z dnia 13 września 2013 r. oddalił odwołanie J. P..

Sąd wskazał, że J. P., urodzony w dniu (...), w dniu 31 sierpnia 2012 r. złożył wniosek o emeryturę. Decyzją z dnia 24 października 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. przyznał mu prawo do tego świadczenia od dnia 25 sierpnia 2012 r. tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Wysokość emerytury ustalono na kwotę 1.504,20 zł. Równocześnie w pkt. III tej decyzji określono rodzaje i wysokość dokonywanych potrąceń i odliczeń. Wskazano m.in. kwotę 287,50 zł z tytułu potrąceń należności alimentacyjnych oraz kwotę 376,- zł przekazywaną do depozytu. Ponadto dokonano potrącenia nienależnie pobranego zasiłku dla bezrobotnych w kwocie 1.016,70 zł brutto. W rezultacie do wypłaty miesięcznie od 1 grudnia 2012 r. pozostała kwota 597,27 zł. Dalej Sąd wskazał na treść decyzji z dnia 1 marca

2013 r., którą to Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. dokonał waloryzacji od 1 marca 2013 r. przysługującej wnioskodawcy J. P. emerytury. Wysokość zwaloryzowanej emerytury ustalono na kwotę 1.564,37 zł. Równocześnie zmniejszono świadczenie z powodu potrącenia należności alimentacyjnych o kwotę 287,50 zł oraz o kwotę przekazaną do depozytu o 391,09 zł. Do wypłaty, po odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne, pozostała miesięcznie kwota 630,99 zł. Wysokość zwaloryzowanej emerytury ustalono przez pomnożenie kwoty świadczenia ustalonego na dzień 28 lutego 2013 r. tj. 1.504,20 zł przez wskaźnik waloryzacji 104,00%. Ustalona kwota zwaloryzowanej emerytury w wysokości 1.564,37 zł stanowi podstawę opodatkowania. Zaliczka na podatek dochodowy to kwota 114,- zł, a składka na ubezpieczenie zdrowotne to 140,79 zł (w tym 121,24 zł odliczane jest od-podatku, a 19,55 zł odliczane jest od świadczenia). Sąd wskazał także, iż od kwietnia 2013 r. wprowadzono zmianę kwoty potrącenia alimentów bieżących z 287,50 zł na 810,- zł. Zmieniła się też kwota raty przekazywanej do depozytu z 376,05 zł na 84,- zł. Do wypłaty pozostaje kwota

415,58 zł.

Równocześnie Sąd ustalił, że ze świadczenia rentowego, a obecnie emerytalnego wnioskodawcy dokonywane są potrącenia na podstawie kilku tytułów wykonawczych. Rodzaj i zakres tych potrąceń jest zmienny.

Ze świadczeń emerytalno-rentowych wnioskodawcy potrącane są alimenty zgodnie z tytułem egzekucyjnym wystawionym przez A. K. (...) z dnia 3 października 2005 r. (sygn. akt Km 13/05). Ponadto w marcu 2012 r. do organu rentowego wpłynęło zajęcie komornicze, dotyczące innych niż alimentacyjne należności, wystawione przez Komorników Sądowych przy Sądzie Rejonowym w L. i B.. Do czasu rozstrzygnięcia, który Komornik będzie właściwy do łącznego prowadzenia egzekucji egzekwowana kwota składana jest do depozytu ZUS. W pismach z dnia 11 września 2012 r. i 17 grudnia 2012 r. organ rentowy wyjaśnił wnioskodawcy rodzaj i zakres dokonywanych potrąceń.

W dniu 5 listopada 2012 r. do ZUS O/R. wpłynęło nowe wezwanie do dokonywania potrąceń z emerytury wnioskodawcy A. K. - (...) wezwał organ rentowy do potrącania bieżących alimentów miesięcznie w kwocie 271,- zł. Natomiast w dniu 25 stycznia 2013 r. wpłynęło zmodyfikowane zajęcie, co do 810,- zł alimentów bieżących oraz 2.470,11 zł tytułem alimentów zaległych. Ponadto w dniu 21 grudnia 2012 r. wpłynęło zajęcie emerytury przez T. K. - (...) (...) na poczet należności sądowych (sygn. akt Kms 356/12) w wysokości 500,- zł (należność główna). W obu przypadkach organ rentowy poinformował komorników, iż nie może zrealizować zajęcia, gdyż akta sprawy są w Sądzie Okręgowym w związku z ubieganiem się przez wnioskodawcę o rentę z tytułu niezdolności do pracy. W dniu 14 lutego 2013 r. wnioskodawca wystąpił do ZUS Oddziału w R. o zawieszenie egzekucji prowadzonej przez M. N. - (...) w L. w związku z zawieszeniem postępowania egzekucyjnego przez Sąd Okręgowy w K. (sygn. akt Km 134/03). Sąd Okręgowy opisał także obszernie przebieg postępowania egzekucyjnego prowadzonego przeciw wnioskodawcy już po dacie wydania zaskarżonej w przedmiotowym postępowaniu decyzji.

Dokonując oceny zasadności żądania wnioskodawcy Sąd wskazał, że odwołanie, złożone w dniu 22 maja 2013 r. odnosi się do decyzji waloryzacyjnej z dnia 1 marca 2013 r. w części dotyczącej wysokości dokonywanych potrąceń ze świadczenia emerytalnego. Istota sporu sprowadza się zaś do oceny prawidłowości postępowania organu rentowego w zakresie ustalania kwot wolnych od potrąceń.

Sąd wskazał, iż organ rentowy przystępując do dokonywania potrąceń w pierwszej kolejności zobowiązany jest do odprowadzenia należności publicznoprawnych tj. zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne. Po odliczeniu tych należności uzyskuje się kwotę świadczenia do wypłaty (netto), od którego organ rentowy może potrącać należności określone w art. 139 ust. 1 cyt. ustawy, co nie oznacza, że ustalenie kwoty dopuszczalnej wysokości potrącenia następuje od świadczenia netto. Stosow nie bowiem do zapisu art. 140 ust. 7 ustawy - wysokość części świadczenia podlegającego egzekucjom (m.in. z tytułu świadczeń alimentacyjnych) ustala się od kwoty świadczenia przed odliczeniem miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne. Z literalnego brzmienia powołanego przepisu wynika więc jednoznacznie, że wysokość kwot świadczenia, które mogą być potrącone na zaspokojenie poszczególnych należności (potrącanych lub egzekwowanych) ustala się od kwoty świadczenia brutto, przed obliczeniem przypadającej w danym miesiącu zaliczki na podatek dochodowy oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne. Ponadto w art. 140 cyt. ustawy ustanowiono graniczne maksymalne kwoty, które mogą być potrącane ze świadczeń emerytalno-rentowych. Niezależnie od tego przy dokonywaniu jakichkolwiek potrąceń konieczne jest uwzględnienie regulacji

z art. 141 ustawy, określającej tzw. kwoty wolne od potrąceń i egzekucji, tj. takie, które muszą być wypłacone dłużnikowi. Granice potrąceń na zaspokojenie egzekwowanych należności alimentacyjnych określono do wysokości 60% świadczenia (art. 140 ust. 1 pkt. 1), a innych egzekwowanych należności do wysokości 25% świadczenia (art. 140 ust. 1 pkt. 3). W przypadku zbiegu potrąceń sum zajętych na podstawie kilku tytułów wykonawczych, dotyczących należności alimentacyjnych i innych należności, nie będących należnościami alimentacyjnymi, potrącenia nie mogą przekraczać łącznie 60% świadczenia, jeżeli potrąceniu podlegają świadczenia alimentacyjne. Ponadto w przypadku zbiegu egzekucji organ rentowy składa do depozytu potrącane kwoty do uzyskania rozstrzygnięcia organu egzekucyjnego dotyczącego sytuacji, gdy potrącona kwota wynosząca 25% świadczenia nie zaspokaja kilku wierzycieli egzekwujących inne należności (art. 140 ust. 2, 2a i 3). Dalej Sąd naprowadzał, iż dodatkowym zabezpieczeniem osób pobierających świadczenia podlegające potrąceniom jest wprowadzenie tzw. kwoty wolnej od potrąceń. Zgodnie z art. 141 ust. 1 emerytury i renty są wolne od egzekucji i potrąceń, z zastrzeżeniem ust. 2,

w części odpowiadającej 50%, 60% lub 20% najniższej emerytury lub renty. Kwota wolna od potrąceń wyraża część świadczenia nieobjętą egzekucją i odpowiada określonemu procentowo ułamkowi najniższej emerytury lub renty, zależnie od rodzaju świadczenia pobieranego przez świadczeniobiorcę. Wysokość kwoty wolnej jest zróżnicowana w zależności od kategorii potrąceń, wskazane procenty odnoszą się do emerytury (renty) przy uwzględnieniu wzrostów, zwiększeń, dodatków oraz innych świadczeń wypłacanych wraz z emeryturą lub rentą na podstawie odrębnych regulacji. W przypadku egzekucji należności alimentacyjnych oraz sum egzekwowanych na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne, wraz z kosztami

i opłatami egzekucyjnymi - wolna od egzekucji jest kwota równa 50% kwota najniższej emerytury lub renty (art. 141 ust. 1 pkt .1 lit. b-c).

Dla rozstrzygnięcia sprawy wnioskodawcy J. P. istotne jest, że granice potrąceń ustala się dla świadczenia brutto, tj. przed odliczeniem miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne. Ponadto wobec zbiegu egzekucji świadczeń alimentacyjnych i należności innych niż alimentacyjne na rzecz więcej niż jednego wierzyciela - wolna od potrąceń i egzekucji jest kwota równa 50% kwota najniższej emerytury (renty).

Uwzględniając powołane przepisy Sąd I instancji stwierdził, że wyliczenia potrąceń dokonane przez organ rentowy zarówno w zaskarżonej decyzji waloryzacyjnej z dnia 31 marca 2013 r., jak i począwszy od kwietnia 2013 r. (wobec zmiany zajęcia z tytułu należności alimentacyjnych) - są prawidłowe. Wysokość zwaloryzowanej emerytury ustalono na kwotę 1.564,37 zł. Równocześnie zmniejszono świadczenie z powodu potrącenia należności alimentacyjnych

o kwotę 287,50 zł oraz o kwotę 391,09 zł przekazaną do depozytu z tytułu egzekucji innych niż alimentacyjne należności. Następnie zaś obliczono zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składkę na ubezpieczenie zdrowotne. Po zmianie zajęcia komorniczego w zakresie egzekwowanych należności alimentacyjnych od kwietnia 2013 r. organ rentowy zmniejszył zwaloryzowane świadczenie z powodu potrącenia należności alimentacyjnych o kwotę 810,- zł oraz o kwotę 84,- zł przekazywaną do depozytu z tytułu egzekucji innych niż alimentacyjne należności. Do wypłaty, po odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne, pozostaje miesięcznie kwota 415,58 zł. Sąd podkreślił, że wbrew stanowisku wnioskodawcy brak podstaw prawnych do zmiany kolejności dokonywanych wyliczeń. Tak jak wynika to

z art. 140 ust. 7 cyt. ustawy wysokość części świadczenia podlegającego egzekucjom (m.in. z tytułu świadczeń alimentacyjnych) ustala się od kwoty świadczenia przed odliczeniem miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Równocześnie, z uwagi na rodzaj egzekwowanych świadczeń oraz wielość wierzycieli, konieczne jest ustalenie kwoty wolnej od egzekucji i potrąceń, w tym przypadku kwoty odpowiadającej 50% kwoty najniższej emerytury (renty). Następnie zaś oblicza się wysokość miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składkę na ubezpieczenie zdrowotne.

Sąd szczegółowo wskazał, że w przypadku należnej wnioskodawcy emerytury kolejność wyliczeń matematycznych jest następująca:

1) ustalenie maksymalnych kwot podlegających egzekucji różnych należności:

- 1.564,37 zł (emerytura brutto) x 60% = 938,62 zł (potrącenia alimentacyjne)*
- 1.564,37 zł (emerytura brutto) x 25% = 391,09 zł (kwota potrąceń innych niż alimenty)*

2) ustalenie kwoty wolnej od potrąceń i egzekucji:

- 831,15 zł (najniższa emerytura/renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 1 marca 2013 r.) x 50% = 415,58 zł (kwota wolna od potrąceń i egzekucji)*

3) wyliczenie wysokości świadczenia podlegającego egzekucjom (art. 140 ust. 7):

- 1.564,37 zł - 810,- zł (alimenty bieżące) = 754,37 zł*

- 754,37 zł - 84,-zł (depozyt) = 670,37 zł

4) obliczenie miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne:

- 670,37 zł - 114,- zł (zaliczka na podatek dochodowy) = 556,37 zł*
- 556,37 zł - 140,79 zł (składka na ubezpieczenie zdrowotne) = 415,58 zł.*

Wyliczona do wypłaty kwota emerytury odpowiada kwocie wolnej od potrąceń. Żądanie wnioskodawcy w istocie wymagałoby wyliczeń wbrew powszechnie obowiązującej regulacji, zawartej w powołanych przepisach art. 139-141 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Regulacje te są kompleksowe w zakresie dokonywanych potrąceń świadczeń emerytalno-rentowych.

Równocześnie Sąd zauważył, że w związku z potrąceniami dokonywanymi przez organ rentowy ocenie sądu, w ramach niniejszego postępowania, nie podlega zasadność, rodzaj, ani też wielkość należności egzekwowanych ze świadczenia wnioskodawcy. W tym stanie rzeczy Sąd uznał, że zaskarżona decyzja odpowiada prawu, a odwołanie wnioskodawcy jako bezzasadne należało oddalić, zgodnie z powołanymi przepisami ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z art. 477¹⁴ § 1 kpc.

Powyższy wyrok apelacją zaskarżył J. P., który zarzucił zastosowanie kreatywnej księgowości przeciw niemu i przyzwolenie na brak zwrotu przez ZUS zajętych świadczeń w depozycie.

W uzasadnieniu apelujący wskazał, że otrzymuje 26,53% emerytury wskutek błędnego zastosowania art. 140 ust. 7 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który w jego ocenie jest „bublem prawnym”. Wskazał także, iż wobec wycofania zajęcia przez komorników organ rentowy winien zwrócić zajętą kwotę z depozytu. Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmniejszenie potrąceń od jego świadczenia oraz zwrot kwot zajętych w depozycie ZUS.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy jest nieuzasadniona i jako taka podlega oddaleniu, bowiem wyrok Sądu Okręgowego jest - w ocenie tut. Sądu wyrokiem trafnym i odpowiadającym prawu, zaś w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie występują jakiegokolwiek przesłanki zaskarżenia mogące wyrok ten wzruszyć, w szczególności te, które Sąd II instancji ma na uwadze z urzędu (art. 378 § 1 kpc).

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i dokonał ich analizy w oparciu o przepisy prawa wskazane w pisemnym uzasadnieniu wydanego orzeczenia. Podkreślić wypadnie, iż zgodnie z art. 178 ust. 1 Konstytucji RP sądy są związane w orzekaniu przepisami rangi ustawowej. Okoliczność, że strona uważa dany przepis za niesprawiedliwy czy też „bubel prawny” nie zwalnia sądu do stosowania przepisów ustaw, w związku z czym Sąd Okręgowy rozstrzygając o zasadności odwołania apelującego był zobowiązany do zastosowania art. 140 ust. 7 oraz art. 139 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jak słusznie wskazał Sąd I instancji art. 140 ust. 7 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wysokość części świadczenia podlegającego egzekucjom oraz wysokość potrąceń określonych w ust. 1 tego przepisu ustala się od kwoty świadczeń przed odliczeniem miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenia zdrowotne. Jednocześnie art. 139 ust. 1 w zw. z art. 141 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wskazuje, że potrąceń wskazanych w art. 139 dokonuje się po odliczeniu zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenia zdrowotne. Tym samym stwierdzić wypadnie, iż w świetle wyżej wskazanych przepisów prawa ustalanie wysokości potrąceń, a zasada ich wykonywania nie są tożsame. Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy i szczegółowy wskazał w uzasadnieniu, iż w przedmiotowej sprawie Zakład dokonał prawidłowo potrąceń ze świadczenia wnioskodawcy, a jego emerytura przenosi 50% wysokości emerytury minimalnej .

Odnosząc się do zarzutów wskazujących na bezpodstawną odmowę zwrotu zajętej części świadczenia wnioskodawcy wskazać należy, iż w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd bada prawidłowość wydanej decyzji na datę jej wydania tj. 1 marca 2013 r. Nie ulega wątpliwości, iż w tej dacie istniało kilka wierzytelności które nie mogły być w całości pokryte z potrąceń ze świadczenia wnioskodawcy. W związku z powyższym ZUS był zobligowany do umieszczenia tych kwot w depozycie Zakładu stosownie do treści art. 140 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS do czasu rozstrzygnięcia organu egzekucyjnego. Tym samym decyzja organu rentowego w dacie jej wydania była prawidłowa, zaś zmiany stanu faktycznego po tej dacie nie są przedmiotem kontroli sądowej w przedmiotowym postępowaniu, mogą natomiast mieć wpływ na treść kolejnych decyzji Zakładu w tym przedmiocie.

Wobec powyższego należało apelację wnioskodawcy oddalić, a to po myśli art. 385 kpc.